

Στα Ίχνη του Παριειθόριου

«ΚΑΠΝΟΣ» ΣΤΗ ΜΟΥΜΙΑ ΤΟΥ ΡΑΜΣΗ Β΄

Η αρχαιολογία προκαλεί διαρκώς εκπλήξεις. Νέα ευρήματα είναι πάντα δυνατό να προσφέρουν νέες ενδείξεις οι οποίες συνήθως οδηγούν σε επανεξέταση παλαιών αντιλήψεων και παγιωμένων απόψεων. Αυτό συνέβη για παράδειγμα με την περιλίπωση της εισαγωγής του καπνού στην Ευρώπη κατά τον ύστερο 16ο από τον Walter Raleigh. Πράγματι, μέχρι πρόσφατα ήταν γενικά αποδεκτό ότι ο καπνός, προερχόμενος από την αμερικανική ήπειρο, ήταν άγνωστος στον αρχαίο Παλαιό Κόσμο. Αυτό πιστευόταν, μέχρι που η μούμια του φαραώ Ραμσή Β΄ ταξίδευσε στο Παρίσι.

Η μούμια του μεγάλου φαραώ, ο οποίος έζησε τον 13ο αι. π.Χ., βρέθηκε το 1881 και έκτοτε φυλάσσεται στο Μουσείο Καΐρου. Το 1979 μεταφέρθηκε στο

Στο άδντο ενός ναού στο Κίτιο της Κύπρου, ο αρχαιολόγος Β. Καραγεώργης βρήκε αυτή την ελεφαντοστέινη πίπα (κάτω), η οποία χρονολογείται στον 12ο αι. π.Χ. Η πίπα φέρει στην επιφάνειά της μια κυπροσυλλαβική επιγραφή, η οποία υποδηλώνει ότι χρησιμοποιείτο στον ναό, πιθανώς για το κάπνισμα όπιν. Μελανά ίχνη σε μία από τις οπές της πίπας είναι μάρτυρες ενός αρχαίου καπνίσματος.

Παρίσι, για μια επτάμηνη παραμονή, κατά την οποία το ταριχευμένο σώμα του Αιγύπτιου βασιλιά υποβλήθηκε σε μια σειρά εναλλακτικών εξετάσεων και μελετών από ειδικευμένη ομάδα ιατρών, μικροβιολόγων, βοτανολόγων και άλλων επιστημόνων. Ανοίγοντας την κοιλιακή χώρα διαπιστώθηκε ότι όλα τα εσωτερικά όργανα (στομάχι, έντερα, κ.ά.) είχαν αφαιρεθεί και αντικατασταθεί από μια ύλη χόρτον, η οποία περιείχε, ανάμεσα στ' άλλα, λινάρι, σπόρους μαύρου πιπεριού, χαμομήλι, σιτάρι και, προς μεγάλη έκπληξη των βοτανολόγων, φυλοκομμένα φύλλα καπνού!

Οι Γάλλοι βοτανολόγοι, οι οποίοι διέκριναν τα φύλλα καπνού στην κοιλιά του Ραμσή Β΄, υπέθεσαν ότι τοποθετήθηκαν από τους αρχαίους Αιγύπτιους ταριχευτές προκειμένου να εξοικονομηθούν διάφορα έντομα και μικροοργανισμοί, με σκοπό να περιοριστεί η σήψη. Όπως ήταν φυσικό, τέθηκε αμέσως το ερώτημα αν υπήρχε και κάποια άλλη χρήση του καπνού στην αρχαία Αίγυπτο. Η άποψη των επιστημόνων είναι πως φαίνεται απίθανο να χρησιμοποιείτο ο καπνός για κάπνισμα. Παρατηρώντας τα πολυάριθμα γλυπτά και τις τοιχογραφίες, στις οποίες εικονίζονται διάφορες σκηνές από την καθημερινή ζωή στην Αίγυπτο, διαπιστώνουμε ότι δεν απαντάται πουθενά κάποιος καπνιστής. Εντούτοις, το κάπνισμα ήταν γνωστό στον μεσογειακό χώρο πολύ πριν από την εποχή του Κολόμβου. Πίπες (σύριγγες), χρονολογούμενες από την εποχή του Ραμσή Β΄, έχουν βρεθεί στην Κύπρο, αν και θεωρείται σύγγραφο ότι είχαν χρησιμοποιηθεί από ανθρώπους εθισμένους στο όπιο και όχι στη νικοτίνη.

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Δημήτριος Ν. Γαρουφαλής
Δ/τής Σύνταξης-Αρχαιολόγος